

Förslag

Ärende 28: Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53) – svar på remiss från utbildningsdepartementet

Förslag till beslut

1. Vänsterpartiets synpunkter enligt nedan lämnas till Utbildningsdepartementet som Huddinge kommuns yttrande på remissen Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53).
2. Ärendet beslutas med omedelbar justering.

Bakgrund

Med anledning av SOU 2022:53 *Statens ansvar för skolan – ett besluts och kunskapsunderlag* ser vi ett efterlängtat steg mot en mer jämlik och likvärdig skola. Utredningen pekar på kommunaliseringens konsekvenser för läraryrkets attraktivitet och likvärdigheten i skolan. Utredningen konstaterar att skolans kanske viktigaste syfte – det kompensatoriska uppdraget – undergrävs när kommunerna i egenskap av huvudmän inte förmår garantera den svenska skolans likvärdighet oavsett elevernas bakgrund; istället ökar dessa skillnader, vilket vi anser är alarmerande. Att 9 av 10 kommuner enligt Tankesmedjan balans dessutom minskar resurserna till skolan, däribland Huddinge kommun, antyder att kommunerna saknar den ekonomiska kapaciteten att lösa problemet. En annan indikator på detta är Likvärdighetsutredningen från 2020 som visade att den kommunala finansieringen av skolan är omvänt kompensatorisk; utgifterna per elev är lägre i kommuner där eleverna har sämre förutsättningar. Det är inte förrän statsbidragen räknas in som finansieringen blir kompensatorisk.

Forskningen pekar på att ett blandat elevunderlag höjer snittresultatet, för de eleverna med svag akademisk och socioekonomisk bakgrund är ökningen särskilt påtaglig. Det är en självklarhet att barn – av såväl pedagogiska, mänskliga som fostrande skäl – bör mötas över klassgränser. Istället visar SOU:n att segregationen ökar, pådrivet av det fria skolvalet och framväxten av en marknadsskola. Ett statligt huvudmannaskap skulle vara ett bra fundament för att ta tag i problemen med segregation.

Utredningen visar även på att kommunaliseringen ledde till en explosion av chefstjänster inom skolan, en fördubbling på några få år, och vi har senare även sett en markant ökning av administration, vilket lärare utpekar som det enskilt största arbetsmiljöproblemet. Kommunaliseringen sammanföll även med borttagandet av kravet på ämnesbehörighet för att undervisa i ett ämne, borttagandet av den så kallade USK: en och tarifflönesystemet. Sedan dess har man kunnat konstatera en markant minskning av antalet studenter med höga studiemeriter som söker sig till lärarutbildningen, med anledning av professionens urholkade attraktivitet.

Staten har försökt lappa igen systemet genom införandet av lärarlegitimationen. Men i verkligheten kringgås den enkelt, huvudsakligen av fristående aktörer som helt enkelt väljer obehöriga lärare för att det blir billigare och kan på så vis öka avkastningsnivån. Även karriärstegsreformen som kom till samma år och vars syfte uttryckligen var att höja statusen på läraryrket har i realiteten lett till en hierarkisering och splittring inom lärarkollegiet, varför lärarkåren på det stora hela motsatte sig reformen. Istället visar opinionsundersökningar att såväl lärarna, lärarfacket och i övervägande del det svenska folket vill se ett förstatligande av svensk skola.

Slutligen pekade utredningen på en rad problem med vinstdrivande skolor. Logiken med att driva verksamhet för att generera vinst leder till att aktiebolagsskolorna dammsuger samhället på högpresterande elever vilka kräver mindre resurser, de har dessutom lägre personaltäthet såväl som lägre lärarlöner, tillhandahåller ibland inte skolbibliotek och matsal m.m. Det har även visat sig att de är drivande i betygsinflationen. Samtidigt innebär detta ett massivt läckage av skattemedel i miljardklassen. Bara de fyra största vinstdrivande skolorna plockade tillsammans ut 1.3 miljarder 2021, en siffra som ökar snabbt. Den föreliggande SOU:n föreslår emellertid inga ändringar på denna ordning, utan inväntar en annan SOU som sjösattes i juli 2022, vars uppdrag är att utreda möjligheten till vinstförbud. Vänsterpartiet vill understryka problembeskrivningen med vinstdrivande skolor och välkomnar ett eventuellt vinstförbud som ett nästa steg efter förstatligandet av skolan.

Nujin Alacabek

Robert Forsman